

HBTQ+ i historieundervisningen

En kvalitativ intervjustudie om hur historielärare på gymnasiet inkluderar hbtq+ och dess historia i deras historieundervisning.

Av: Hena Taha

Handledare: Helena Bergman

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildning

C-opsats – Självständig arbete 15 hp

Historia | HT2022

Ämneslärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot gymnasieskolan

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

It is certainly important for the Swedish school to prepare students for the adult world. It is certainly a priority according to our curriculum, once students graduate, they should be having democratic principles which includes an understanding and respecting all humankind, regardless of ethnicity, religion, and sexuality. For this to be achieved, the Swedish teaching in schools must incorporate teaching contents which allows students to understand social structures and norms that underlies in society that causes inequality. Such contents should be more about racism, sexism and for this research primarily focus, homophobia. Often within subjects, LGBT+ has been invisible in Swedish teaching which causes students to be rather ignorant to their surroundings. Therefore, it is crucial and necessary to teach especially in the subject history for upper secondary schools. Hence, the fact that history contributes to shaping students' identity. Thus, this research investigates how history teachers includes the LGBTQ+ in their history teaching. It is also in this study's interest to analyze how heteronormativity underlies in teachers teaching ability in relation to history teaching. To research this matter, the method for this study is a qualitative method which has collected data in form of interviews from seven different teachers and different schools. The chosen theory was queer theory as the study primarily focuses on how sexuality is conceptualized and understood by teachers as well as their reflection on heteronormativity. The result of the findings was that none of the teachers had taught about LGBTQ+ in history but simultaneously showed a great amount of interest in doing so near the future. However, the teachers expressed some uncertainty in how LGBTQ+ could be taught in a more practical sense. According to the teachers, this uncertainty that was an obstacle they needed to overcome, had many factors. Among the factors were that the teachers were uneducated in the history of LGBTQ+, time seemed to be against them and there are no proper teaching materials which the teachers can confine in. This gap has also caused teachers to be unprepared for conflicts in the classroom related to LGBTQ+-questions. This finding shows that both the academic world along with the teaching programs must educate teacher students about such important matters for them to be prepared once their careers begin.

Keywords: LGBTQ+ LGBTQ+ in history teaching, upper secondary school, heteronormativity, queer theory

Innehållsförteckning

HBTQ+ I HISTORIEUNDERVISNINGEN	1
EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE OM HUR HISTORIELÄRARE PÅ GYMNASIET INKLUDERAR HBTQ+ OCH DESS HISTORIA I DERAS HISTORIEUNDERVISNING.	1
.....	1
ABSTRACT.....	2
1. INLEDNING	4
1.2 CENTRALA BEGREPP.....	5
HBTQ+.....	5
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	6
1.4 TIDIGARE FORSKNING	6
1.4.2 SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING.....	9
1.5 TEORI OCH TEORETISKA BEGREPP	9
QUEERTEORIN.....	10
HETERONORMATIVITET	11
1.6 METOD	11
1.7 KÄLLMATERIAL	13
1.8 URVAL	14
2.1 ANALYS.....	14
2.1.1 PÅ VILKET SÄTT HAR GYMNASIELÄRARE INKLUDERAT HBTQ+ OCH DESS HISTORIA I HISTORIEUNDERVISNINGEN?	15
2.1.2 VILKA UTMANINGAR STÅR HISTORIELÄRARE INFÖR INKLUDERING AV HBTQ+ OCH DESS HISTORIA I HISTORIEUNDERVISNINGEN?	20
2.1.3 VILKA UTMANINGAR ELLER MÖJLIGHETER FINNER LÄRARNAS I LÄROPLANEN GY11 FÖR ATT UNDERVISA HBTQ+ OCH DESS HISTORIA?	23
3. SLUTDISKUSSION	25
3.2 AVSLUTNING OCH FRAMTIDA FORSKNING.....	28
4. REFERENSLISTA.....	29
BILAGA.....	31

1. Inledning

Det är oftast en viss historieförmedling som dominerar historieundervisningen i våra svenska skolor. Oftast är våra historieläromedel skrivna med eurocentriska rötter bland annat störst fokus på att förmedla den heterosexuella europeiska mannens historia. Denna historieskildring benämns som den västerländska kanon.¹ Vår historieförmedling som bygger på denna "västerländsk kanon" har blivit ifrågasatt av olika etniska minoritetsgrupper, rasifierade grupper, homosexuella, kvinnor och andra underrepresenterade grupper. Kritiken ligger i att den västerländska kanon återger endast en eurocentrisk historieberättelse som då enbart skildrar minoritetsgruppers position i samhället i relation till "vita européer".² Det krävs att vidga skolämnet bortom en historisk kanon för att förankra det i elevernas vardag. Detta är nödvändigt för att uppnå kunskaper om deras liv och identitet.³ Elever upplever historieämnet som identitetsformande och menar att det går enbart att förstå deras samtid genom att fördjupa sig i historia. Utan historia kan vi inte förstå oss själva eller samhället.⁴ Om elever upplever historieämnet som identitetsformande, bör inte då historiestoffet vara mer inkluderande och ge fler perspektiv?

Alltså mot denna bakgrund, så förekommer det en problematik om historieämnet blir så begränsad och hindrar eleven från sin identitetsbildning i relation till historia. Speciellt efter att läroplanen (GY11)⁵ för historia i gymnasieskolan har perspektivet sexualitet. Syftet med det perspektivet är att ha större fokus på inkluderingen av sexualitet i historieundervisningen.⁶ Enligt skollagen bör våra skolor "motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder" (SkolL 1 Kap. § 8). Klassrummet är just en sådan plats som kan dagligen påverka och

¹ Lozic, Vanja, *Historieundervisningens utmaningar: historiedidaktik för 2000-talet*, 1 uppl. [Malmö: Gleerups, 2011], s. 39.

² Lozic 2011, s. 30.

³ Lozic 2011, s. 49.

⁴ Lozic 2011, s. 71.

⁵ Skolverket 2011, s. 6.

⁶ Lozic 2011, s. 31

motverka homofobi samt bedriva ett mer förebyggande arbete.⁷ För att analysera på vilket sätt sexualitet, i fokus främst på HBTQ+, inkluderas i historieundervisningen ska queerteorin tillämpas. Queerteorin med fokus på att utplåna konstruerade gruppstillhörigheter och menar att begreppet queer som täcker alla varianter av identitet har haft en kritisk position i förhållande till heteronormativitet.⁸

1.2 Centrala begrepp

HBTQ+

HBTQ eller HBTQ+ är ett paraplybegrepp som står för homosexuella, bisexuella, transpersoner med queera uttryck samt inkludering av varierande identiteter. HBTQ står inte endast för sexuella läggningar utan även könsidentitet. Medan H:et som står för homosexualitet och B:et som står för bisexualitet handlar om sexuella läggningar så är T:et för könsidentitet. Trans står inte för en sexuell läggning i sig utan oftast är det i uttryck för transpersoner som inte identifierar sig med det kön som tilldelades vid födseln. Q:et står för queer som är i sig ett paraplybegrepp och behandlar identitetsformandet. Att vara queer innebär att bryta mot de normer som finns i samhället kring kön, sexualitet och/eller relationer. Ibland förekommer det ett plus som symboliserar övriga sexuella läggningar eller identiteter som inte fått en egen bokstav representerat i begreppet HBTQ.⁹

⁷Myndigheten för ungdoms-civilsamhällsfrågor, *Öppna skolan! om HBTQ, normer och inkludering i årskurs 7–9 och gymnasiet* [Växjö: Myndigheten för ungdoms-civilsamhällsfrågor, 2020].

⁸ Rydström, Jens, 'Att queera historien: framväxten av ett nordiskt forskningsfält', *Scandia* 73:2, (2007) s. 87.

⁹ RFSL, *HBTQI-fakta*. <https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/hbtqi/> [Hämtad 2022.10.31].

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att analysera hur gymnasielärare inkorporerar HBTQ+ och dess historia i sin historieundervisning. Följaktligen, undersöks även hur lärare reflekterar över heteronormativiteten i historieämnet.

Dessa frågor utgår jag för min undersökning:

- På vilket sätt har gymnasielärare inkluderat HBTQ+ och dess historia i historieundervisningen?
- Vilka utmaningar står historielärare inför inkludering av HBTQ+ och dess historia i historieundervisningen?
- Vilka utmaningar och möjligheter finner lärarna i läroplanen GY11 för att undervisa HBTQ+ och dess historia?

1.4 Tidigare forskning

I det här kapitlet ska forskningsläget presenteras för det utvalda ämnet. Det är viktigt att betona att det inte finns tillräckligt med tidigare forskning för HBTQ+ och dess historia inom historieämnet. Detta är för att forskning om HBTQ+ historia är relativt nytt fält. Med den anledningen inkluderas även forskningsläge om inkludering i klassrummet såväl som HBTQ+ i övre skolämnen på gymnasiet. Här presenteras också internationella forskning om HBTQ i skolor i övre delar av världen som till exempel USA.

Stacie Brensilver Berman skrev en vetenskaplig artikel om hur viktigt det är att inkludera HBTQ+ och dess historia i både samhällskunskap och historia. Berman hävdar att homofobi utökas när det sker en exkludering av HBTQ+ eftersom det skapas en sorts tystnad som normaliserar homofobi bland både elever och lärare. Bermans resultat visar på att inkludera hbtq+ i ämnet historia ger elever en förståelse för historiskt förtryck som kan utöka förståelsen och kunskapen om HBTQ+ idag. I hennes studie så visar det sig att historielärare ofta tar upp ämnen och epoker där hbtq+ personer och perspektivet har spelat en viktig roll, trots detta undviker ändå lärarna att inkludera HBTQ+.

Det finns flera anledningar till att lärare undviker HBTQ+ och dess historia i sina egna historieundervisningar, enligt Berman. Dels handlar det om att HBTQ+ är ett okänt territorium för lärarna och därför känner de sig osäkra i att undervisa det, dels handlar det också om att eftersom styrdokumentet inte explicit inkluderar HBTQ har läraren inte den tiden eller utrymme i historiekurserna. Berman menar att det är inte endast upp till lärarna men även de olika lärarutbildningarna och styrdokumentet som bör förse sig med drastiska förändringar för att en inkludering av HBTQ+ och dess historia ska uppnås.¹⁰

I en studie som gjorts av Emily Graybill och Sherrie Proctor påpekas hur ungdomar som tillhör hbtq+ upplever både trakasserier och diskriminering i skolan. De hävdar att denna sorts upplevelse i sådan kritisk ålder kan leda till en ökad negativ social-emotionell slutledning. Studien rapporterar däremot om ungdomar har en vuxen figur som de kan vända sig för stöd i skolan, har de en bättre ställning till sin omgivning. Det finns dock en barriär mellan vuxna i skolan och hbtq+ ungdomar. Många pedagoger beskriver obehag och känner sig oförberedda

¹⁰ Berman, Stacie Brensilver, *LGBTQ+ History in High School Classes in the United States since 1990* [Elektronisk resurs], Bloomsbury Academic, 2021.

för att hantera problem relaterad till hbtq- frågor och ungdomars åsikter eftersom de inte får någon fortbildning i lärarutbildningen.¹¹

David M. Donahue analyserar hur lärare kan inkorporera HBTQ i skolämnen och vilka fördelar det finns med detta för elever. Han diskuterar även vilka begränsningar som finns för lärare som vill undervisa om HBTQ+. Donahue hävdar att lärare har en tendens att oftast passivt nämna HBTQ+ i historia när man förmedlar om förintelsen.¹² Donahue argumenterar att det går att inkludera HBTQ+ mer genom till exempel att ta upp olika samhällsändringar som historiska skildringar där HBTQ+ är särskilda aktörer. Studien betonar också att HBTQ och de politiska dilemman omkring ämnet förblir synligt i andra delar av ungdomars vardag såsom på sociala medier. Donahue menar att det är oundvikligt med HBTQ+ interaktioner i både skolväsendet och klassrummet, det visar sig att dessa interaktioner är de flesta fallen där läraren inte är förberedda på. Donahue diskuterade även på vilket sätt man kan undervisa HBTQ+ om i historia. Han menade till exempel att man bör vara försiktig men hur man framför HBTQ-personer. Skulle man endast förmedla sorgliga och tragiska berättelser kan elever förknippa och associera hbtq-personer som endast människor som kan leva tragiska liv.¹³

I en artikel skriven av Fridolfsson et. al. presenterades resultat av en undersökning där gymnasieelever fick arbeta med normkritik för att granska påståenden som berör kön och sexualitet. Eleverna gjorde detta i kurserna Biologi 2 och Naturkunskap 1b. Syftet med denna studie var att bidra med kunskap för att utveckla undervisning som verkar för jämställdhet, inkludering och handlingskompetens som innefattar diskussioner om heteronormativitet. Fridolfsson et. al diskuterar bland annat nackdelen med heteronormativitet där en partitaktisk hierarki och klyftor mellan olika kön uppstår.¹⁴

I Angelica Simonssons avhandling diskuteras på vilket sätt sexualitet framförs i skolväsendet. Studiens syfte är att utforska hur sexualitet, elevsubjektivitet och heteronormativitet är

¹¹ Emily C. Graybill & Sherry L. Proctor, "Lesbian, gay, bisexual, and transgender youth: Limited representation in school support personnel journals" *Journal of School Psychology* 54, 2016.

¹² David M. Donahue, " Learning from Harvey Milk: The Limits and Opportunities of One Hero to Teach about LGBTQ People and Issues" *The Social Studies* 105:1, 2014, s. 37.

¹³ Donahue, 2014, s. 39.

¹⁴ A-K Fridolfsson, Å Clarke Bolin, A Jonsson & J Reimark, "Gymnasieelevers användning av normkritik och naturvetenskap för att granska frågor om sexualitet och kön" *Forskning om undervisning och lärande* 7:3. 2019, s. 28.

producerad i undervisningen. Avhandlingen utgår från både svenska och internationella undervisningssammanhang. Simonsson menar att heteronormativitet i skolans värld har skapat en maktordning mellan kvinnor och män. Homosexualitet är dels osynlig om det berörs kvinnans sexualitet, dels negativt laddad om det berör mannens sexualitet.¹⁵

Maguth och Taylor diskuterar också de effekterna som orsakas av bristen på kunskap om HBTQ i den nordamerikanska skolan, främst i fokus på samhällsorienterade ämnen. Det är otroligt viktigt att framföra och inkorporera mer om HBTQ för att ge en verklig bild av det samhället som eleverna lever i och bidrar till. Det är även viktigt att undervisa om HBTQ för att eleverna ska kunna identifiera heteronormativitet och sedan dekonstruera det. Framför allt är det viktigt att ha HBTQ i undervisning för att minska homofobi och heterosexism. Resultatet visar på att genom mer undervisning om HBTQ+ ger läraren också en trygg miljö till sina elever där var och en känner sig inkluderande och hörda.¹⁶

1.4.2 Sammanfattning av tidigare forskning

Det viktigaste att ta med sig från dessa forskningar är effekterna av frånvaron av HBTQ+ i historieämnet. Elever känner sig alltmer osynliga, otrygga och mindre motiverade när historieämnet blir så pass begränsad. Det som är också viktigt är hur forskningarna redovisar normaliseringen av heteronormativitet och menar att den är så pass grundläggande i vårt samhälle att den har blivit osynlig och endast genom proper undervisning kan elever identifiera den för att i slutmålet dekonstruera den. Med internationella forskningar presenterade ovanför kan vi även förstå att den här historiedidaktiska barriären, okunskapen om HBTQ och dess historia bland lärare samt förlusten av förståelsen av heteronormativiteten är inte bara problem för svenska skolor utan är att globaliserad problematik.

1.5 Teori och teoretiska begrepp

¹⁵ Simonsson, Angelica, *Sexualitet i klassrummet. Språkundervisning, elevsubjektivitet och heteronormativitet [Elektronisk resurs]*, Göteborgs universitet, Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2017, Göteborg, 2017 <http://hdl.handle.net/2077/53594>

¹⁶ Maguth B.M & Taylor N ““Bringing LGBTQ Topics into the Social Studies Classroom,” *Social studies* 105:01, 2014, s. 24

I det här kapitlet presenteras den centrala teorin queerteorin. Förutom en kort sammanfattning om vad för typ av teorier queer-teorin är och vad för syftet man vill komma fram till med denna teori kommer det även presenteras varför den är nödvändig i denna studie.

Queerteorin

Ursprungligen definierades begreppet "queer" som något udda, onormalt eller sjuk. Det är inte först på 1980-talet som HBTQ-personer tog makten över ordet och omdefinierade begreppet queer till ett paraplybegrepp. Queerteorin är grundat i poststrukturalism och postkulturalistiska tänkandet vilket betyder att queerteorin tar avstamp i dessa två genom avsaknaden av en objektiv och universell sanning eftersom allt skapas i relation till vår egen omvärld. Exempel på detta kan vara hur vi associerar till exempel kvinnor med färgen rosa och män med färgen blå trots att det finns ingen absolut sanning i relation med associeringar av färger eftersom det har varit historiskt föränderliga.¹⁷ Begreppet Queerteori uppstod för att problematisera socialkonstruktionen skapad av samhället angående främst kön och sexualitet. Den fundamentala idén bakom queerteorin har och fortsätter att diskutera hur man kan vidga synen på sexualitet. Queerteorin utmanar den normativa sociala konstruktionen av identiteter och vill belysa de privilegier som inkluderas inom heterosexualitet. Det finns en sorts normalisering av synen på heterosexualitet som anses vara av en "naturlig åkomma" medan vara homosexualitet anses vara avvikande och motbjudande. Denna syn på sexuella läggningar vill queerteorin dekonstruera. Queerteorin är inte lika traditionell som teorier i praktiken brukar vara. Det handlar mer om ett perspektiv på hur akademiker ska kunna förstå syftet med hur vi konceptualiserar sexualiteter och varför de är föränderliga. Queerteorin börjar med att uttalande om att identiteter inte är ett öde, identiteter ska inte definiera oss som personer, vilka vi kommer bli i framtiden eller hur vi ser på världen. I stället syftar queerteorin på att påpeka att identiteter är som vi har konstruerar oftast för att besvara några av samhällets mål. Begreppet "queer" utmanar det binära tankesättet om sexualiteter, alltså splittrandet av heterosexuella och homosexuella. Queer omfamnar även det som anses inte vara normativ.¹⁸

¹⁷ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?*, 2. utg., Natur & kultur, Stockholm, 2016, s. 37-38.

¹⁸ Bernadette Calafell & Thomas K. Nakayama "Queer Theory" *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. Hoboken: Wiley. (2016) s. 1.

Heteronormativitet

Heteronormativitet är en samverkan av olika normer som är kopplat till kön och sexualitet. Enligt just heteronormen kan människan endast vara tjej/kvinna eller kille/man. Det finns en social konstruerad identifikation av hur kvinnor ska vara i samhället, oftast i koppling till femininitet och män bör vara det som samhället anser vara maskulina. Heteronormen menar också att endast heterosexuella är det normaliserade sexuella preferensen. Det finns ett antagande att alla människor tillhör denna sexuella läggning. Att följa den heteronormativa normen ger dessutom ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan i många länder resultera i bestraffning som varierar från tystnad till våld.¹⁹ Norm innebär ett ideal som ofta är så pass normaliserade i samhället att det förblir osynlig tills någon strider emot den och normativitet som möjliggör dessa normer bygger på ett maktsystem. I extrema fall upprätthålls normer av förtryckande regimer men de kan också synas i form av konsekvens av människors vardagliga handlingar.²⁰ Det finns även ett koncept som genomsyrar och har en betydande roll för heteronormativiteten vilket är ”vi, det vill säga heterosexuella och de homosexuella”-dikotomin. Skapandet av denna ”vi och de”-dikotomi betonar skillnader mellan grupperna heterosexuella och icke-heterosexuella samtidigt som den inte tar hänsyn till några likheter mellan grupperna. De icke-heterosexuella anses vara avvikande medan heterosexualitet då ska ta avstamp i den mer naturliga mänskligheten.²¹ Dikotomins största effekt och konsekvensen som en del av heteronormativitet är att det leder till en hierarki och skapar klyftor mellan grupperna. En annan konsekvens är assimilering och exkludering som anses vara heteronormativitetens bärande principer. Det som avviker från den heterosexuella normen stöts bort eller förtigs och det som ändå tar utrymme och pockar på uppmärksamhet omformas så att det passar in i normen.²²

1.6 Metod

Här presenteras den metodologiska grunden och diskussionen om datainsamlingen av intervjuer som muntligt källmaterial. Denna studie utgår från källmaterial det vill säga

¹⁹ RFSL, *Begreppslista*. <https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/> [Hämtad 2022.10.31].

²⁰ Rosenberg, Tiina, *Queerfeministisk agenda*, Atlas, Stockholm, 2002, s. 64.

²¹ Rosenberg, 2002, s. 102.

²² Rydström, 2007, s. 89.

intervjuerna som har skapats i en interaktion med olika lärares insyn om HBTQ+ och dess historia i historieämnet.

Denna undersökning utgår från en kvalitativ intervjustudie. Eftersom denna undersökning har en tydligt fokus på att besvara den specifika frågeställningen så tillämpades den semistrukturerade intervjuformen.²³ Semistrukturerade intervjuer som en metod innebär att man har en lista över teman som man vill beröra, alltså en sorts intervjuguide. Intervjuguiden är mindre specifika vid semistrukturerade intervjuer och blir en utgångspunkt för de aktuella intervjufrågorna. Det som är mest attraktivt med semistrukturerade intervjuer och därav är den utvalda metoden för just denna studie, är att intervjupersonerna har en frihet att kunna utforma och uttrycka sina svar på sitt eget sätt

För denna kvalitativa metod har det tagits tre primära steg. Det första metodiska steget är att skapa en intervjuguide med specifika teman som studien var mest intresserad i. Dessa teman var HBTQ+ i historieundervisning, HBTQ+ i relation till läroplanen, utmaningar kring HBTQ+ som historiestoff och heteronormativiteten i historia. Sedan har intervjufrågorna konstruerats. Intervjufrågorna baserades på en process med nio steg. Dessa nio steg berörde allmänna forskningsområde där man undersöker kunskapsluckor inom det vetenskapliga forskningsfältet, sedan utifrån det formar man frågeställning som undersökningen vill besvara, därefter en granskning av ordalydelser, intervjutemat, pilotguide, nya frågeställningar efter djupare förståelse över sitt uppsatsämne, omformulering av frågor och sedan slutligen utformning (Se Appendix 1). När dessa frågor formulerades så var det viktigt att frågorna förde ett utrymme där de intervjuade kunde beskriva hur de upplevde sin roll som lärare. Detta i sin tur gav intervjun utrymme för flexibilitet. Dessa svar av intervjupersonerna är grunden till undersökningen. Intervjufrågorna bestod av 10 frågor där de intervjuade personerna får först presentera sig själv, sina ämnen och sedan utgår frågorna från intervjuguidens fokuserade tema dels HBTQ+ som ämnesstoff, de historiska didaktiska utmaningarna, läroplanens roll i lärarens beslutsuppfattning och lärarens personliga åsikter. Efter respektive avslutat intervju har det förts transkribering av intervjupersonernas svar. Detta har varit det sista metodiska steget. Fördelen med att transkribera är att man bibehåller intervjupersonernas ordalag och uttryckssätt.²⁴

²³ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Tredje upplagan, Liber, Stockholm, 2018, s. 564.

²⁴ Bryman, 2018, s. 580.

1.7 Källmaterial

I detta avsnitt presenteras källmaterialet som har skapats tillsammans med 7 olika lärare från Stockholmsregion. Här presenteras en kort redovisning vad som är viktigast att veta om studiens informanter, det vill säga vad som är relevant till undersökningens resultat.

Lärare A undervisar i historia och filosofi och håller även i gymnasiearbete. Hen är 44 år gammal och har undervisat bägge sina ämnen i 13 år. Hen lockades av läraryrket för sin passion för historia och filosofi samt att hen anser att det är ett meningsfullt jobb att undervisa och leda ungdomar i gymnasiet framåt till samhället.

Lärare B undervisar i engelska och historia men är även behörig i att undervisa psykologi. Hen är 37 år gammal och har jobbat som lärare i 5 år och anser sig själv vara fortfarande relativt ny till skolvärlden. Hen drevs till läraryrket för att hen tycker det är kul att jobba med människor och hen får jämnt utmaningar som gör vardagen aldrig detsamma.

Lärare C är 45 år gammal och undervisar historia som sitt första ämne och samhällskunskap som sitt andra. Hen har jobbat som lärare i snart 15 år och tycker att läraryrket är både ett äventyr och utmaning och tycker att yrket passar hen som strävar till att varje vardag inte ska vara densamma.

Lärare D är 52 år gammal och har jobbat i snart 20 år som lärare. Hen undervisar ämnena historia och religion och anser att det är otroligt kul att få jobba med ungdomar och anser att det har blivit ännu mer intressant då hen anser att digitaliseringens utveckling har gjort ungdomar blivit mer kreativare och roligare att jobba med.

Lärare E är 28 år gammal och är nyexaminerad lärare. Hen undervisar historia och svenska. Hen ansåg att läraryrket var perfekt för just hen eftersom det ingår en kombination av sin passion för utbildning med yrken, sedan tycker hen att det är värdefullt att få träffa så många olika människor.

Lärare F är 38 år gammal och undervisar historia och svenska. Hen har undervisat både i grundskolan i 5 år och nyligen börjat med att undervisa i gymnasiet. Hen har alltid tyckt att

läraryrket är för hen men på senare tid misstänker hen att grundskolan inte var en utmaning nog och bytte för att undervisa i gymnasiet.

Lärare G är 46 år gammal och undervisar historia och juridik. Hen har alltid haft en stark passion för utbildning och anser att det är samhällets grund. Med den insynen så har hen bestämt att ödet var att bli lärare och har nu undervisat i 20 år.

1.8 Urval

Informanterna fick tags på via mejl och där det skickades 72 mejl till 60 olika gymnasieskolor i Stockholmsregionen. I mejlen framfördes det vad var syftet med denna forskning, kort introduktion om uppsatsförfattaren, hur länge intervjun skulle hålla och att lärarna samt skolan skulle förbli anonym i undersökningen. Urvalet var slumpmässigt till en viss del. Urvalet förblev slumpmässigt till en viss grad eftersom uppsatsförfattaren inte valde vilka lärare skulle bli intervjuade i strikt mening utan de lärare som hörde av sig blev utvalda på så sätt. Det enda som ansågs vara krav från uppsatsförfattarens sida var att informanterna som söktes behövde vara historielärare och undervisa i gymnasieskolor. Vilken specifik skola historielärarna jobbar på eller vilka ämneskombinationer hen har, var irrelevant för urvalet specifikt. Som tidigare påpekat har 60 skolor kontaktats och 72 mejl har skickats från uppsatsförfattaren. 60 mejl har skickats till 60 olika skolor och de 12 resterande mejlen har berörde de 7 lärare där mejlens innehåll ingick vilken tid och vart intervjun skulle hållas.

De etiska överväganden som har gjorts under processen av denna studie är att förtydliga på mejl att lärarnas namn förblir anonyma så väl som skolan de är verksamma i. De har även fått chansen att neka att bli röstinspelad under intervjun och de har blivit meddelade att de får när som helst avbryta intervjun eller välja att inte besvara en fråga om de så önskar.

2.1 Analys

I detta avsnitt kommer analysen av de sju olika lärarnas svar framföras. Analysen är delat upp i sex olika avsnitt och följaktligen kommer tre rubriker besvara forskningsfrågorna separat. Forskningsfrågorna är beroende av varandra så därav kommer många av lärarnas samma svar

befinna sig i mer än en fråga för att ge en större helhetsbild. De två sista delarna ingår i slutdiskussion och en avslutning om framtida och vidare forskning.

I undersökningen kommer även lärarnas ord framföras direkt utifrån transkriberingarna i form av olika citat. Syftet är att deras ord ska belysas och framföras på ett så autentiskt sätt som möjligt för att man ska förstå lärarnas tankar, känslor och åsikter kring detta ämne eftersom de är det centrala källmaterialet.

2.1.1 På vilket sätt har gymnasielärare inkluderat HBTQ+ och dess historia i historieundervisningen?

Huvudsakligen hade alla sju informanter sagt att de inte har undervisat HBTQ+ och dess historia i deras egen historieundervisning. Lärarna menar att de kan ha nämnt homosexuella till exempel i förhållande till förtryck men inget som skulle vara ett primärt fokus på HBTQ+ och dess historia. Tre av lärarna som blev intervjuade har sagt att de har nämnt homosexuella som offer drabbade av förintelsen på 1930-talet men ingenting som är fundamentalt fokus på HBTQ+.²⁵ Däremot förekom det ett stort intresse bland alla lärarna för att undervisa mer om HBTQ+ i historia och menade att det inte var omöjligt. Lärarna uttryckte dock att det fortfarande uppstod en sorts osäkerhet i hur det skulle kunna gå till. När lärarna fick fundera hur de själva skulle lägga upp en undervisning för HBTQ+ och dess historia varierade deras svar.

Det råder en stor osäkerhet bland lärarna i frågan om hur HBTQ+ och dess historia ska ta plats i deras egen historieundervisning. Detta beror inte på att lärarna var starkt emot HBTQ+ som ett ämnesstoff. Alla lärare betonade att HBTQ-frågor var aktuella i nutida samhällsfrågor och bör också handskas i skolvärlden och undervisningen. För många lärare var det svårt att bilda en förståelse av hur HBTQ+ skulle examineras som uppgift, prov eller aktiviteter i klassrummet och därav fick lärarna att fundera lite djupare på HBTQ+ som undervisningsmoment. Lärarna blev ombudda att tänka ut en egen historieundervisning som skulle primärt ha syfte att undervisa om HBTQ+ historia. Lärare A²⁶ och Lärare C²⁷ hade tänkt utforma undervisningen med att låta eleverna få utföra ett rollspel. Eleverna skulle få då söka

²⁵ Lärare D, A och C i Stockholmsregion. Enskilda intervjuer 2022.10.20-2022.10.30.

²⁶ Lärare A i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.20.

²⁷ Lärare C i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.23.

upp olika aktörer som har haft en stor betydelse i kampen för HBTQ+ rättigheter och sedan fått skapa ett manus, eleverna examineras utifrån deras framförande av rollspelet och deras inlämnade skriftliga manus. Lärarna menade att införliva HBTQ+ och dess historia och få eleverna att integrera med den historia ger eleverna ett djupare förståelse över den ställning som HBTQ+ har haft i historien.

En av lärarna diskuterade hur det är att undervisa om förtryck i historia och diskuterade hur man bör alltid visa att förtryck kommer ur olika situationer och är inte i sammanhang av ”svart eller vitt”.²⁸ Läraren syftade på att förtryck har inte alltid kommit utifrån hat och att man bör diskutera hur känslor har hanterats både utifrån förtryckaren och den förtrycktas sida. Alltså funderade den läraren på att om man förenklar förtryck till något som endast består av hat skulle det endast implementera en skev verklighetsbild över hur förtryck praktiseras både institutionellt, strukturellt och i vardagen.

Lärarna nämnde också att en sådan undervisning skulle kunna ske under pride-månaden som firas alltid i augusti i Sverige. Eftersom augusti är den första månaden som inleder elevernas hösttermin ansåg många lärare att det skulle vara en bra början av terminen speciellt om elever får göra mer praktiska aktiviteter än teoretiska såsom rollspel eller kolla på historia filmer som handlar om HBTQ+. En lärare hade vid tidigare undervisningstillfällen visat den historiska filmen ”*The Imitation Game*” som utspelar sig vid andra världskriget där den brittiska matematikern Alan Turing knäckte koden till den tyske enigmachiffer som användes för att kryptera kodade meddelandet från deras tyske fiende. Läraren menade att eleverna får en ny inställning och förståelse för homosexuellas ställning vid andra världskriget då huvudkaraktären Alan Turing är homosexuell och behövde konstant tänka på sin sexuella läggning där filmen målar upp vad som sker mot homosexuella vid 1940-talet. I slutet av filmen blir han påkommen för sin sexuella läggning och bestraffas för det.

Jag har visat denna historiska film ”*The Imitation Game*” flera gånger under olika tillfällen och elever har examinerats på olika sätt men jag ser alltid samma starka reaktion när huvudkaraktären blir bestraffad av den brittiska staten för att vara då homosexuell. Elever verka reagera starkare på det än till exempel när huvudkaraktären knäcker koden som är en av de

²⁸ Lärare F i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.11.01.

faktorerna till varför andra världskriget tar slut, jag tror att nå elever bäst om känsliga ämnen i historia är till exempel genom filmer.²⁹

Alltså har läraren redan innan reflekterat över elevernas känslor, tankar och påverkandet kring förtryck mot HBTQ+ redan innan funderingar över HBTQ+ i historieämnet. Läraren har märkt av känslor kring eleverna om just denna film som visar då hur homosexuella behövde gömma sin sexuella läggning och vad som händer om den brittiska staten får reda på individens sexuella läggning. Det är otroligt intressant hur läraren är redan medveten om att eleverna verka reagera starkt på förtrycket mot HBTQ+ men inte funderat på hur man ska implementera mer om HBTQ+ i historieundervisningen för att utöka en djupare förståelse över dessa känslor som eleverna känner. När läraren fick följdfrågan om varför hen tror eleverna reagerade starkare på karaktärens bestraffning på grund av hans sexualitet än filmens huvudinnehåll hade läraren inte riktigt något svar. Han hade förstått detta och förklarat för sig själv att eleverna får en reaktion eftersom det är känsligt men varför detta påverkar eleverna mer än till exempel andra världskriget hade läraren ingen koll på.

Lärare D kunde sig se själv undervisa om 1970-talets historia där HBTQ-rörelsen var centrala aktörer bland annat på grund av de demonstrationerna som uppstod i flera delar av USA vid det årtiondet. Hen förklarade att hen skulle ge eleverna en uppgift om att göra en bildanalys på bilder som har tagits vid demonstrationer i USA på 1990-talet. Hen hävdade för att kunna undervisa om HBTQ+ och dess historia bör det relatera till elevernas samtid och det samhället man lever nu. Hen tar upp att i Antika Grekland finns det massor av texter som källmaterial om homosexualitet men eftersom det ligger långt ifrån elevernas egen värld kan det blir svårt för eleverna att förstå nutidens påverkan av de historiska händelserna som sedan ska skapa en förståelse för hur eleverna skapar sin framtid och därför argumenterar att 1990-talets historiska skildringar och de rörelserna som pågick står elevernas nutida värld närmre.³⁰

Om jag skulle då undervisa om HBTQ i historia så ska ju syftet vara att väcka en förståelse av att deras kamp är fortfarande aktuellt och få elever att jämföra hur långt vi har kommit med de rättigheter som HBTQ-personer har fått eller inte har fått, för den delen. Antika Grekland blir för långt bort trots ett omfång av material samtidigt som det inte finns mycket material vid 1800-talet eller vid 1700-talet, så ja . . . om jag skulle undervisa om HBTQ+ hade jag berört

²⁹ Lärare B i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.22.

³⁰ Lärare A i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.30.

1970-talet. Där finns material och nyhetsreportage om det som sker i New Yorks gator. Någon bildanalys eller till och med jämföra det amerikanska samhället som hade en aktuell kamp med den svenska samhällets syn på homosexualitet.³¹

Lärarnas framförande av vilket område eller tidsperiod som hen skulle undervisa om HBTQ+ visar på att det är bristfälligt med källmaterial kring HBTQ. Detta skapar ett stort dilemma för att vilken tidsperiod skulle vara mest intresseväckande och lärorik för eleverna. Eftersom många lärare anser att syftet med att HBTQ+ i historieundervisning ska vara bland annat för att dekonstruera heteronormativitet, förebygga homofobi och skapa en trygg miljö för alla elever så vill lärarna prioritera en tidsperiod som är relativt nära elevernas egen samtid men som ändå förklarar varför de samhällets struktur ser ut på ett visst sätt. Men bristen på källmaterial begränsar lärarna från att undervisa på ett propert sätt. Många lärare har också nämnt att HBTQ+ skiljer sig åt än andra minoritetsgrupper såsom svarta och kvinnor eftersom i historien så vet man många individer har dolt sina sexuella läggningar eftersom i olika tidsperioder har homosexualitet bland annat varit kriminaliserat, ansågs vara en sorts sjukdom och anledning till förföljelse. Detta beror på sannerligen på bristfällig källmaterial eftersom sexuell läggning också inte kan pekats ut baserad på utseende i de flesta sammanhangen, menade alla lärare.

När alla lärarna började diskutera mer om HBTQ+ i historieundervisningen förekom ett ord ofta i diskussionen, nämligen heteronormativitet. Alla sju lärarna menade att fånga upp HBTQ+ inom historia som ett ämnesstoff kan leda till att eleverna förstår homofobins struktur och i sin tur kan identifiera och följaktligen dekonstruera heteronormativitet.³² Fyra av läraren menade att om de skulle i framtiden undervisa HBTQ i historieämnet så skulle främsta syftet var att motarbeta heteronormativitet eftersom flera lärare vittnar om homofobin i skolvardagen och i deras egna klassrum.³³ Ur ett queerteoretiskt perspektiv så är detta ett av de primära målen – att utplåna heteronormativiteten. Däremot fanns det förvirring kring lärarna hur heteronormativiteten ska exakt dekonstrueras. Är det enbart genom att prata om skillnaderna mellan grupperna, varför hbtq-personer kämpar fortfarande med att kräva rättigheter eller om deras popkulturella kontexter osv. Lärarna verkade inte riktigt kunna

³¹ Lärare D i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.30.

³² Alla informanter i Stockholmsregion. Enskilda intervjuer 2022.10.20 – 2022.11.01.

³³ Lärare B, D, E och F I Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.22 – 2022.11.01.

lokalisera vart gränsen går från att fullfölja ”vi och de”- dikotomin till att utplåna heteronormativitet.

Ett annat tema som berördes av lärarna är att historia är ett identitetsformande och identitetsskapande ämne och att kön och sexualitet har med tiden uppkommit som ett centralt tema i kursplanen historia. Lärarna hävdade att de känner sig endast lyckade med sin historieundervisning om eleverna kan sätta sin egen identitet i historieförmedlingen. Därför var alla lärarna positiva till att ha en snar framtid där HBTQ+ och dess historia är mer central i undervisningen. De menar att det är ganska självklart att man inte bör utgå från att alla elever är heterosexuella eller känner sig hemma i sin könstillhörighet/identitet. Att förmedla om HBTQ+ och dess historia kan få elever att skapa en identitet med den historien. Trots denna motivering var alla lärare eniga att man inte utgår från att alla elever är heterosexuella, så ska det inte fatta beslutet om HBTQ+ i historieundervisningen i sig. Så här motiverade en lärare angående detta:

Men för mig som lärare i klassrummet spelar det ingen roll vad för typ av identitet eleven har. Vi säger att jag bestämmer mig för att få HBTQ+:s historia i min undervisning, att jag har en hel klass som är heterosexuella eller homosexuella eller blandat påverkar inte mitt sätt att undervisa, heterosexuella bör förstå denna form av historia för att utöka någon sorts förståelse och tolerans för homosexuella samtidigt som homosexuella ska kunna känna sig mer inkluderande i klassrummet situationen är en win-win situation!³⁴

Citatet givet av en lärarna kan representera hur alla lärarna kände sig kring frågan om elevernas sexualitet och om det skulle påverka deras beslut om HBTQ+ i historieundervisningen. Alla lärare menade att det spelar ingen roll vad för identitet eleverna tillhör, att det inte skulle ha någon påverkan på lärarna. För lärarna var det viktigare att förstå HBTQ+ och dess historia oavsett vad för identitet eleverna har.

Lärare A berättar att flera gånger har hen fått bemöta olika konflikter i klassrummet där elever använder sig av skällsord som är nedsättande mot HBTQ. Lärare A upplever att det har blivit ett otroligt känsligt ämne bland elever och detta må bero på att diskussioner om HBTQ är inte normaliserat i vare sig skolvärlden eller i klassrummet. Lärare A menade att enbart skälla ut

³⁴ Lärare B i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.22.

elever för att de betar sig illa mot en minoritetsgrupp som har en lång historia av förtryck kommer dessvärre inte få eleverna att tänka efter hur deras handlingar påverkar andra. Hen menade att man bör problematisera deras tänkande och låta eleverna få se på deras beteende ur olika perspektiv. Det är endast då eleverna blir medvetna om den odemokratiska tankesätt och vilken skada den kan leda till, menar läraren. Lärare A menar att man kommer inte långt med endast att få elever att problematisera sina åsikter speciellt om de råder att vara odemokratiska åsikter utan för att förhindra sådana konflikter och negativ tankesätt för HBTQ+ är endast genom en framgångsrik undervisning.

Denna åsikt delades av majoriteten av lärarna under intervjun. De alla var säkra på att konflikter i klassrummet som berör ämnet HBTQ kan uppstå på grund av en okunskap om vad egentligen HBTQ handlar om och främst vilken historia de bär på. Lärare D berättar om en konflikt där hen inte kunde hantera situationen där elever försvarade skällsordet ”bög” och ansåg nämligen att det var okej att kalla varandra så eftersom de hävdade att det var enbart på skoj. Likt Lärare A så diskuterade Lärare D att i efterhand förstod hen att eleverna absolut inte förstår allvarligheten eftersom det brister i kunskap och endast genom genomtänkt undervisning kan man återgälda detta.

2.1.2 Vilka utmaningar står historielärare inför inkludering av HBTQ+ och dess historia i historieundervisningen?

Alla lärare beskriver den största faktorn till att inte ha undervisat HBTQ och dess historia i historieundervisningen är på grund av de utmaningarna som lärarna är inte förberedda på. Sex av sju lärare menar de är alltför okunniga om HBTQ:s historia samt de centrala aktörerna och historia händelserna.³⁵

Den största utmaningen för historielärare var att kunna få tillräcklig förståelse för HBTQ och dess historia för att kunna förmedla den på ett ”lämpligt sätt”. Lärarna uttryckte en känsla av rädsla när de stod inför denna utmaning och menade att detta inte är ett endast ett problem eller hinder som skulle uppstå om de undervisade om HBTQ+ och dess historia utan all sorts historia som förmedlar om minoritetsgrupper. I många av lärarnas diskussioner i intervjuerna förekom begreppet ”tolkningsföreträdare” och menar att de har en rädsla för att det skall bli en

³⁵ Lärare A – Lärare F i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.20 – 2022.11.01

sorts maktordning när de förmedlar om HBTQ+. En lärare uttryckte att hen är rädd att förmedla eller tala över HBTQ-personer och bidra till stereotyper.³⁶

Det är intressant att lärarna funderade på maktordning och om de har tolkningsföreträde när det berör HBTQ+ och dess historia, lärarna började fundera på sin egen personliga ställning och sexuella läggning för att undervisning om HBTQ+. Dessa tankar förekom inte när lärarna diskuterade andra världskriget i intervjuerna när de i många undervisningstillfällen har diskuterat om judar och den förföljelse, förtryck och diskriminering trots att ingen av de intervjuade lärarna hade en judisk bakgrund. Detta kan tyda på ett historiedidaktiska lucka eller dilemma som är befintligt för historielärare när det kommer att undervisa om minoritetsgrupper som lärarna är inte erfarna om.

Alla lärare uttryckte att det vore enklare att undervisa om HBTQ i deras andra ämnen trots att de tidigare har betonat att genom historieundervisning om HBTQ+ och dess historia kan man till exempel dekonstruera heteronormativitet och bekämpa homofobi i klassrummet effektivt. Detta kan betyda att det finns en ännu en gång historiedidaktisk barriär mellan historieämnet och HBTQ+ och dess historia. Lärarna hävdade att förutom att det går att utföra ett mer konkret undervisning om HBTQ i deras andra ämnen finns det även betydligt mer läromedel som lärarna kan förlita sig på och basera sin undervisning på.

En lärare påpekade på att historieskrivningens osynlighet för minoriteters berättelse har varit ett dilemma hen har kämpats med i flera år som historielärare. Hen diskuterade mycket med sina kollegor om demokratiuppdragets paradox när historieämnet är fortfarande genomsyrat av en mycket eurocentrisk historia. Hen ansåg att det var fel att förmedla om minoriteters historia endast i förhållande med att måla upp de som offer eller i relation till den europeiska historieförmedlingen. Den läraren var därför starkt emot att undervisa om HBTQ+ och dess historia endast för att kunna bevisa att hen har gjort det. Det är inte ämnet om HBTQ som läraren känner att hen inte vill undervisa om, utan hävdar att endast diskutera om HBTQ utifrån att bilda deras historia till en sorts martyrs berättelse skulle inte ge en korrekt bild eller bidra till en djupare förståelse över hbtq-personer varken i historien eller i vår samtid.

³⁶ Lärare E i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.25.

HBQT+ har en fantastisk och rik kulturhistoria och är en grupp av människor värda mer än att förutse de som offer i oändlighet. Jag anser att måla upp de som offer i relation till heterosexuellas status endast försummar deras faktiska historia och jag tror inte på den sortens historieförmedling. Det gäller inte endast HBQT+ som minoritetsgrupp, utan detta problem påverkar även vår syn på afrikansk historia som oftast är endast kopplat med slaveriet och kolonisering eller kvinnors historia oftast endast handlar om kampen för abort- och rösträttigheter. Dessa historier bör givetvis förmedlas och ses som viktiga men om man ser dessa historiska skildringar endast som deras historia, det är där det går fel.³⁷

Mycket av lärarnas svar kring frågan om hur, när och på vilket sätt ska HBQT+ och dess historia implementeras i historieundervisning var oftast i tecken av osäkerhet och funderingar. Däremot så var denna lärare väldigt övertygad om denna insyn om offerbilden av HBQT+. Hen menade att hen skulle helt enkelt misslyckas helt om undervisningen endast handlade om HBQT+ som offer, mindre värda eller konstant jämförelse med heterosexuella. Detta är också en av de synpunkter som tas fram inom queer-teorin. Den konstanta jämförelsen med heterosexuellas levnadsvillkor med homosexuellas. Detta dilemma verkar inte framgå endast problematiskt för HBQT+ i historieämnet men också för andra minoritetsgrupper såsom läraren påpekade några till exempel svarta och kvinnor.

Alla lärare var eniga om att tidsbristen var också en utmaning som gjorde det svårt för de att inkludera mer om HBQT+ i historieundervisningen. Många lärare ansåg att det är viktigt i historieämnet att få elever att integrera med historien under undervisningen och tiden blir då en kamp för lärarna att få detta utfört. De diskuterade att eftersom det finns en komplexitet i hur homofobi har återskapats i historien är det alldeles för stort moment för många lärare att undervisa om allena i ett par veckor. Detta kan leda till eleverna skulle inte inhämta den historiska kunskaperna/input för att sedan förstå hbtq-personers ställning. Detta stoppar många av de intervjuade lärarna att undervisa om HBQT+. Lärarna var väldigt bestämda med att det alltid ska vara en undervisning som är värdefull för eleverna, att de ska anamma kunskaperna som de får och skapar i klassrummet och använda det som ett verktyg för att förstå sig själv, sin samtid och sina medmänniskor. Detta blir även betydligt mer viktigt för just ett moment såsom att undervisning om HBQT+ och dess historia och därför uttryckte lärarna att tidsbristen försvårar för lärarna att få detta att bli möjligt.

³⁷ Lärare C i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.24.

Tidigare presenterades ett av lärarnas resonemang om omfång av material där hen tyckte att det var mer värdefullt att undervisa om 1970-talets demonstrationer i New York arrangerad av HBTQ-rörelsen än Antika Greklands hbtq historia trots att det finns betydligt mer material för Antika Grekland i jämförelse med 1970-talet. Lärarna fick besvara även frågan om källmaterial vilket resulterade i att de ansåg att det inte fanns något historiskt material eller historieläromedel som lärarna kan förlita sig på, detta hade orsakat ännu större osäkerhet i lärarnas beslut om HBTQ+ i deras egen historieundervisning. Lärarna uttryckte att om det fanns ett omfång av källmaterial hade lärarna något mer konkret att utgå. Lärarna var tydliga med att betona att i vartenda läromedel som de använt kan de garantera att inte ens begreppet homosexuella dyker upp i någon av läromedlen som används i historiekurserna på gymnasienivå. Detta gör att lärarna måste söka upp på egen hand källmaterial vilket lägger ännu mer tyngd på att tidsbristen som försvårar även det uppdraget för de.

2.1.3 Vilka utmaningar eller möjligheter finner lärarna i läroplanen GY11 för att undervisa HBTQ+ och dess historia?

De intervjuade lärarna fick också fundera på hur läroplanen specifikt kursplanen för historia har för koppling till HBTQ+. Lärarna formulerade sig i att kursplanen för historia utgår kronologiskt och från den eurocentriska historieförmedlingen med fokus på männens historia. Fem av sju lärare arbetade med sin historieundervisning på ett tematiskt sätt snarare ett kronologiskt eftersom de ansåg att det skapar en bättre bild för eleverna om hur komplex historia egentligen är.³⁸ De lärarna som arbetade tematiskt menade att det finns en risk med att förmedla historia kronologiskt. De hävdar att om man arbetar med historia på ett kronologiskt sätt finns det då en risk att man exkludera andra perspektiv och andra delar av historia såsom till exempel historiska skildringar utanför Europa. Lärarna menade även att man inte heller kan arbeta med historiska förändringsprocesser och jämföra olika perioder om man arbetar kronologiskt utan endast går om man arbetar tematiskt med historia.

För att kunna arbeta med HBTQ+ och dess historia bör det arbetas med tematiskt än kronologiskt menade alla lärare inklusive de två lärarna som i andra sammanhang arbetar

³⁸ Lärare A, Lärare B, Lärare C, Lärare F, Lärare G i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022.10.20 2022.11.01.

kronologiskt. Lärarna ansåg att det är bättre att tematisera HBTQ+ historia än att rabbla upp en massa årtal och historiska händelser såsom HBTQ-rörelsen, åren där homosexualitet går från att bli brottsförklarat till sjukdom till sexuell läggning. Detta beror på att människans sexualitet och synen på den har funnits kontinuerligt i alla tiders historia och därför bör i stället arbetas med tematiskt. Lärarna uppgav att man kan nå djupare nivåer om man arbetar tematiskt med just ett ämnesstoff som HBTQ. Mot bakgrund av att lärarna inser att sexualiteter är föränderliga beroende på vilken historieskildring man studerar om så återkommer den queerteoretiska ramverken i deras svar. Queerteoretiker menar att identiteter är något vi själva konstruerar i samhället och eftersom historien består av olika samhällsförändringar så är det givet att mena att sexualiteter också förändras.

Alla lärare framhöll att läroplanen och kursplanen för historiekurserna i gymnasiet var inget som explicit hindrade de från att undervisa om HBTQ+. De menade att eftersom styrdokumentet är genomsyrat av demokratiska principer så gynnar det styrdokumentens diskrimineringsmål att undervisa om HBTQ+. Däremot så diskuterade alla intervjuade lärare att det finns ingenstans som skulle peka på att det är obligatoriskt att primärt fokusera på HBTQ+ i kursplanerna. Faktum är att alla lärare försäkrade sig på att begreppet förekommer inte överhuvudtaget i kursplanerna. För att dra kopplingen mellan vårt styrdokument och HBTQ+ är återigen det demokratiska uppdraget som läraren bör uppnå.

Alla lärarna diskuterade begreppet historiemedvetande som är en central del av syftet med undervisning i ämnet historia. Eftersom historiemedvetande handlar om elever ska kunna inhämta kunskaper om vår historia för att få en fördjupad förståelse över sin nutid och även ett perspektiv för framtiden så inkluderas HBTQ+ och dess historia som en viktig faktor för att eleverna ska få ordentligt historiemedvetande, hävdar lärarna. Ett historiemedvetande är central för elevernas egna identitetsformande och förståelse för sin samtid och sin omgivning speciellt för att förstå kriser runt om världen. Alla lärare argumenterade att HBTQ-frågor är fortfarande aktuella i samhällen i form av rättighetskamper för samkönade äktenskap runt om världen. Eleverna bör bli utbildade i att det finns fortfarande lagar där människor bestraffas för sin sexuella läggning och hur viktigt det är att förstå varför dessa kriser uppstår i deras samtid i koppling då till ett nyanserat historiemedvetande. Alltså att förstå hur HBTQ+ har haft för ställning i historien, alltså dåtid och koppla det till sin nutid och framtid.

Majoriteten av lärarna beskrev dock styrdokumentet som motsägelsefull. De förklarade att trots de demokratiska principerna och fostransuppdraget där läraren har i uppdrag att fostra varje elev till att bli demokratiska medborgare och ha förståelse och tolerans mot alla människor oavsett etnicitet, religion, sexuell läggning är den historiska kursplanen alldeles för tätt och alldeles för mycket mål och innehåll som ska beröras. Detta gör det svårare för lärare att inkludera mer centralt innehåll för till exempel minoritetsgrupper och synliggöra deras historia. Lärarna beskrev att de sitter ofta i ett dilemma när det berör deras historieundervisning i relation till styrdokumentet. De anser att styrdokumentet har oändligt mycket som behöver handskas i undervisning och återgiven uppmanar om den tidsbristen som lärarna drabbas av.

Två av sju lärare beskrev att det är nog enklare att undervisa HBTQ+ och dess historia kursen Historia 2b – kultur som ges i enstaka gymnasieprogram. Lärarna menar att eftersom kursplanen för Historia 2b – kultur ger mer utrymme för att ge mer fördjupade undervisningsmoment i jämförelse med kurserna Historia 1a1/Historia 1a2 och Historia 1b. Kursplanerna har olika omfång och krav beroende på vilken kurs, gymnasieeleverna läser och oftast är den största skillnaden att nivån i respektive kurs. Lärarna beskrev Historia 1a1 och Historia 1a2 samt Historia 1b som mer grundläggande kurser medan Historia 2b – kultur är mer fördjupad.³⁹

3. Slutdiskussion

Studiens syfte var att undersöka hur historielärare inkluderar hbtq+ i historieundervisning och vilka uppfattningar lärarna har om heteronormativitet. I denna studie har resultatet visat sig vara att de intervjuade historielärarna hade en positiv inställning för inkludering av HBTQ+ och dess historia i historieundervisningen trots hbtq+ frånvaro i deras lärande. De reflekterade över vilka resultat det skulle leda i elevernas egen värld och majoriteten av lärarna nämnde bland annat dekonstruktionen av heteronormativitet, bekämpa homofobi och få en mer inkluderad klassrumsmiljö. Däremot trots positiva reaktioner över lag har alla lärare sagt att de har inga erfarenheter att undervisa om HBTQ+ i historieundervisning. Tre av lärarna har sagt att de har nämnt passivt homosexuellas förtryck i form av historieundervisning om förintelsen. Forskning visar på att de få fallen där homosexuella syns som mest i historien är

³⁹ Lärare G och Lärare C i Stockholmsregion. Enskild intervju 2022. 10. 24 - 2022.11.01.

just i förhållande till förintelsen.⁴⁰ Alla lärare uttryckte en oro och osäkerhet till hur det skulle personligen kunna gå för de att undervisa om HBTQ+ och dess historia. Graybill och Proctor diskuterar i sin studie att denna känsla av oro från informanterna i denna studie är en gemensam känsla för många andra lärare. Deras studie visar på att det är betydligt flera lärare som känner sig inte förberedda och känner även att ett obehag för att undervisa om HBTQ+ och dess historia. De kom fram till att denna oro kan vara ett resultat av att hbtq-frågor är underrepresenterad i lärarutbildningen samt att det är en brist av fortbildning i skolor.⁴¹

En utmaning som framstod tydligt för historielärarna angående HBTQ+ i historieundervisning är hur man talar om hbtq-personer utan att måla upp de som endast offer. Alltså kan det bli lätt så att man undervisar om hbtq-personers allenast i relation till heteronormativiteten. För lärarna kändes det som ett didaktiskt problem och en barriär som stoppar de från att känna sig säkra i förhållande till att undervisa om HBTQ+ och dess historia. Även forskning har pekat ut det här problemet i skolväsendet och i historiekursplanerna. Studier visar på att skulle HBTQ+ förekomma i historieundervisningen har det skett att man fokuserar och målar upp en bild av hbtq- personer som ”tragiska” och har ett behov att vara ”bekräftade” eller ”normala” i förhållande till heterosexuellas status i samhället. Samma studie pekar också på att skulle en sådan undervisning hållas och inte problematiseras finns det en risk för eleverna att fortfarande se hbtq-personer som ”de andra” i behov av ”hjälp”. Oftast diskuterade lärarna också utifrån hbtq-rättigheter och att det är inte endast den historia som behöver undervisas, hbtq-personer har ett rikare historia än enbart kampen för sina rättigheter. Att påpeka endast just de stora kamperna om rättigheterna skapar också ett vakuum där elever inte lär sig om till exempel den vardagliga homofobin som kan både vara direkta och underliggande faktorer.⁴² Tidigare studier visar på att det finns ett historiedidaktiskt dilemma om HBTQ i historieundervisning där det visar sig att man har normaliserat heterosexualitet trots att själva avsikten var bekämpa heteronormativiteten. Detta kan ske när till exempel man separerar historiska skildringar för att påpeka att detta moment behandlar övervägande om heterosexuellas historia, speciellt om den beskrivs som den ”normala historieförmedlingen” och undervisningsmoment som är till exempel ”homosexuellas historia” bidrar endast till heteronormativitet där hbtq-personer skiljs åt från majoriteten som förstärker då bilden av de som avvikande.

⁴⁰ Donahue, 2014, s. 37

⁴¹ Graybill & Proctor, 2016, s. 10.

⁴² Donahue, 2014, s. 39.

Ett annat dilemma som kan förekomma på grund av bristande eller en fullständig närvaro av HBTQ+ i historieundervisningen är hur elever kan bete sig mot varandra. I redovisningen av lärarnas tankar kring HBTQ+ i historieämnet i det tidigare avsnittet så diskuterade lärarna hur oförberedda de kan bli när elever använder sig av homofobiska epitet på varandra. Simonsson redogör ett flertal studier som både gjorts i internationella skolor så väl som nationella skolor. Dessa studier visar på att det är vanligt för tonåringar och unga vuxna att använda sig av homofobiska epitet dels i synnerhet killar, för att åstadkomma maskulina identiteter eller förkasta misslyckad maskulinitet.⁴³ Forskning pekar på att ordet böj eller engelskans översättning *gay* används antingen i meningslösa sammanhang eller primärt för att förolämpa någon. Detta följaktligen resulterar sedan i ett förstärkande och reproducerade av marginaliseringen av icke-heterosexuella identiteter eftersom man utgår från ”vi- och de”-dikotomin där man marginaliserar homosexualitet som den andra i förhållande till den heterosexuella normen. Detta har blivit så normaliserat att det numera anses vara ett tolererat bakgrundsoljud och lärare ignorera dessa problematiska utsägnade av elever som endast förstärker heteronormativiteten eftersom nedsättande språk om homosexuella tolereras genom tystnad från de som har den institutionella makten att fördöma det.⁴⁴ Det är alltså inte ovanligt för informanterna att vara oförberedda på att hantera situationer där elever slänger ut en massa homofobiska epitet eftersom det har med tiden blivit normaliserad inom skolväsendet.

I resultatet av denna studie presenterades också lärarnas reflektion över läroplanen och om den utmanar eller möjliggör för lärarna att undervisa om HBTQ+. Lärarna påstod att de inte kan finna direkta motiveringar över undervisning för HBTQ+ men med det demokratiska värderingar som genomsyrar styrdokumentet och genom att tolka de känner lärarna att de får stöd för HBTQ+ undervisning i historia. Att lärarna kan finna implicita förklaringar och formuleringar i läroplanen är inte ovanligt i sig. Sexualitet som en aspekt förekommer i flera delar av läro- och kursplanerna i form av till exempel att motverka traditionella könsmönster att förebygga diskriminering mot kön och könsöverskridande identiteter, uttryck eller gemensamma kulturarv.⁴⁵ Stacie Brensilver Breman menar dock att det inte räcker med endast att formulera passager för demokratiska principer utan krävs explicita inkluderingar i flera delar av HBTQ+. I hennes studie visar det sig att för att det ska finnas mer HBTQ-

⁴³ Simonsson, 2017, s. 49.

⁴⁴ Simonsson, 2017, s. 50.

⁴⁵ Simonsson, 2017, s. 22

inkluderade läroplan krävs dessa förändringar komma från den akademiska världen samt från samhällen.⁴⁶ Hon menar även att för att inkludera HBTQ+ och dess historia i läroplanen krävs det att få ett större och mer omfattande läromedel om HBTQ+.⁴⁷

3.2 Avslutning och framtida forskning

HBTQ+ i historieämnena är ett relativt nytt fält och därav finns det inte mycket forskning om just detta ämne. Denna studie saknar något som skulle vara intressant perspektiv vilket är elevperspektivet. Därav tror jag starkt på att vidareutveckla denna studie eller forska i framtiden om ämnet HBTQ i historieundervisning, behövs det också en röst som representerar elevernas. Det är trots allt deras identitetsformande, utbildning och demokratiska grund som formas i skolväsendet och i ämnet historia. Det är därför viktigt att få veta på vilket sätt de skulle vilja se mer av HBTQ+ i historieundervisningen.

⁴⁶ Breman, 2018, s. 183.

⁴⁷ Breman, 2018, s. 186.

4. Referenslista

Källmaterial

7 intervjuer med olika historielärare i Stockholmsregion. Transkriberingarna finns hos uppsatsförfattarens förvar.

Litteratur

Ambjörnsson, Fanny, *Vad är queer?* 2 uppl., [Stockholm: Natur & kultur, 2016].

Berman, Stacie Brensilver, *LGBTQ+ History in High School Classes in the United States since 1990*, 1 uppl. [London: Bloomsbury Publishing, 2021].

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3., [rev.] uppl., [Malmö: Liber 2018].

Bernadette Calafell & Thomas K. Nakayama” Queer Theory” *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. Hoboken: Wiley. (2016).

Donahue M., D. (2014). Learning from Harvey Milk: The Limits and Opportunities of One Hero to Teach About LGBTQ People and Issues. *The Social Studies*. 105(1). 36-44.
DOI:10.1080/00377996.2013.788474

A-K Fridolfsson, Å Clarke Bolin, A Jonsson & J Reimark, ”Gymnasieelevers användning av normkritik och naturvetenskap för att granska frågor om sexualitet och kön” *Forskning om undervisning och lärande* 7:3. 2019. 28 – 47.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, *Öppna skolan! om HBTQ, normer och inkludering i årskurs 7-9 och gymnasiet* [Växjö, 2020].

Graybill Graybill, C & Proctor, S. (2015) *Lesbian, gay, bisexual, and transgender youth: Limited representation in school support personnel journals*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2015.11.001>

Lozic, Vanja. *Historieundervisningens utmaningar: historiedidaktik för 2000-talet*. 1 uppl. [Malmö: Gleerups. 2011].

Maguth Taylor Maguth, B M. & Taylor, N (2014) Bringing LGBTQ Topics into the Social Studies Classroom. I *The Social Studies*, 105:1, 23-28, DOI:10.1080/00377996.2013.788471

Rosenberg, Tiina, *Queerfeministisk agenda*, 1 uppl. [Stockholm: Atlas, 2002]

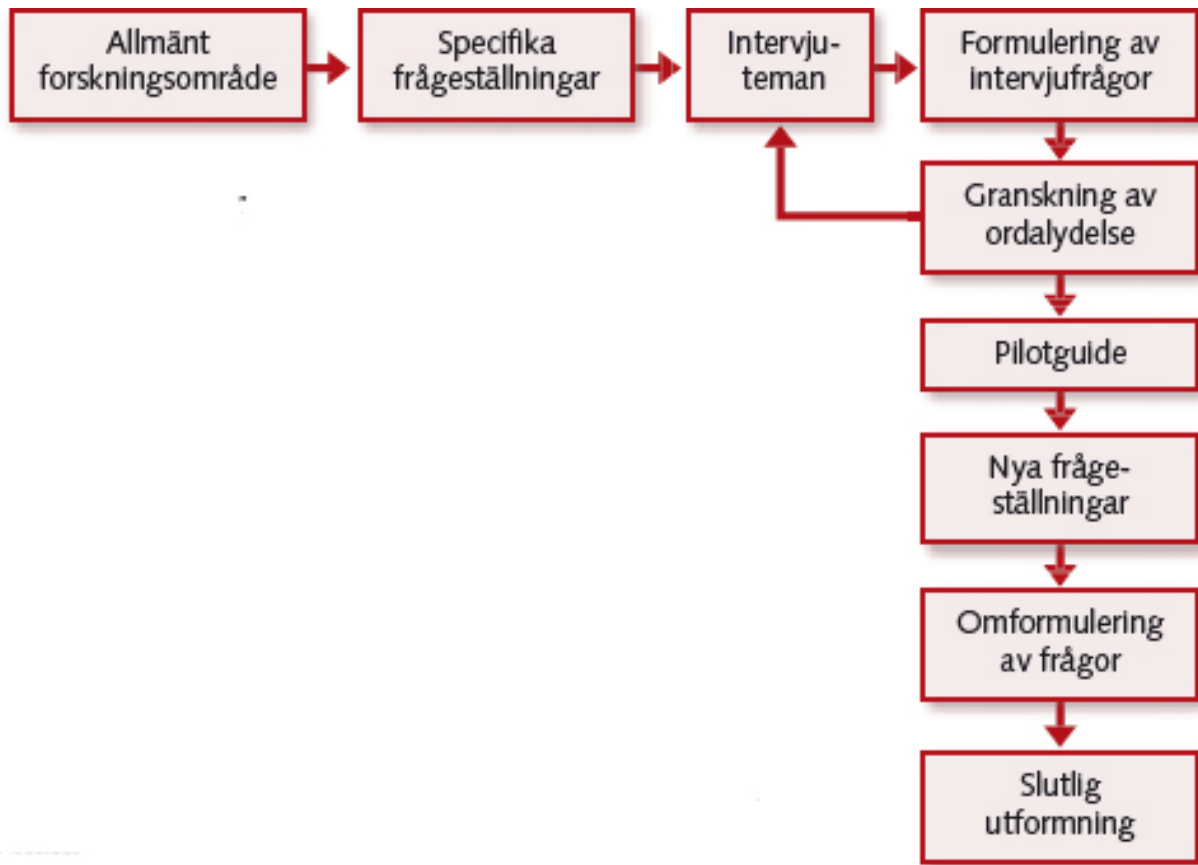
Rydström Rydström, Jens, 'Att queera historien: framväxten av ett nordiskt forskningsfält', *Scandia (Lund)*., 2007(73):2, s. 86-112, 2007

RFSL. (2020). Begreppsordlista. Hämtad 2020-01-03 från
<https://www.rfsl.se/hbtqifakta/begreppsordlista>

Simonsson, Angelica, *Sexualitet i klassrummet: språkundervisning, elevsubjektivitet och heteronormativitet*, Avhandling, [Göteborg: Göteborgs universitet, 2017.]

Skolverket, *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola* [Stockholm: Skolverket 2011]

Bilaga

48

⁴⁸ Alan, Bryman: *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2018, Figur.

Eventuella frågor för intervjuer:

Introducera dig själv (ålder, ämnen du undervisar i, antal år som lärare) Vad var det som lockade dig till läraryrket? Vad är det som driver dig framåt i din lärarroll?

Hur ser du allmänt på hbtq-frågor, anser du att de är viktiga samt aktuella frågor i samhället?

Anser du att hbtq-frågor bör få ta plats i historieundervisningen? om ja, på vilket sätt? om nej, hur kommer det sig? Exemplifiera situationer där du tycker det behövs?

Om nej, varför tycker du att HBTQ+ inte bör ta någon plats i din historieväsning?

Hur tar läroplanen för Historia, upp HBTQ-frågorna, enligt dig?

Anser du att läroplanen stödjer din undervisning om HBTQ? om ja, på vilket sätt, om nej hur hindrar läroplanen dig?

Hur arbetar du med din undervisning utifrån att alla elever kanske inte är heterosexuella eller känner sig hemma i sin köntillhörighet/identitet?

Hur tänker du kring val av läromedel, tycker du att det finns tillräckligt med material för att undervisa HBTQ?

Hur tycker du att en lärare bör arbeta för en mer inkluderande undervisning där eleverna känner sig välkomna avsett kön, köntillhörighet, sexuell läggning?

Hur arbetar arbetslagen och skolan med HBTQ? Finns det temadagar, i Augusti är det pride-månad, gör skolan något för att bidra till detta? |